

EUS FELLE SIKKERHET- OG FORSVARSPOLITIKK

HVA ER EUS FELLE SIKKERHET- OG FORSVARSPOLITIKK (CSDP)?

Den felles sikkerhet- og forsvarspolitikken ble startet i 1999, og formalisert i Lisboa-traktaten i 2009.

Samarbeidet ledes av Unionens høye representant for utenriks og sikkerhetssaker, og er en del av EUs felles utenriks og sikkerhetspolitikk. Formålet er et felles rammeverk for forsvar av EUs medlemsland i samarbeid med NATO.

Spesielt viktig er artikkel 42 (7) i Traktaten for den europeiske Union. Den slår fast at hvis et EU-land blir angrepet har de andre medlemslandene en plikt til å hjelpe til.

Moderne sikkerhetspolitikk er mer enn bare tradisjonell politiske løsninger som militære operasjoner eller konvensjonell konfliktføring. De siste årene har dette samarbeidet skutt fart, grunnet store endringene i trusselbilde. Russisk aggresjon og krigføring i Ukraina, USAs nedprioriteringer av NATO, og Kinas økende rolle i internasjonal politikk har ført til at EU ønsker å være i stand til å ta større ansvar for egen sikkerhet.

EU har derfor utviklet flere store avtaler på andre potensielle sikkerhetsutfordringer som energiavhengighet, cybersikkerhet, internasjonal spionasje, og terrorisme.

PERMANENT STRUKTURERT FORSVARSSAMARBEID (PESCO)

Innenfor CSDP har de fleste medlemsland i tillegg undertegnet avtalen Permanent Strukturert Samarbeid (PESCO).

PESCO ble første gang initiert i 2017, og er et mer dyptgående og praktisk orientert samarbeid mellom EU-landene. Hovedformålet er å bygge et felles rammeverk for operative enheter, for med det å øke og utvide forsvar og responsevnen i CSDP-operasjoner.

EUS FORSVARSFOND (EDF)

EDF er et fond for å finansiere og koordinere felles sikkerhetsprosjekter i EU.

Fondet skal sikre innovasjon og utvikling i forsvarsteknologi i Europa. EDF har fått 8 milliarder euro fra EU-budsjettet, med mål om å gjøre EU til en av de tre største investorene i forsvar og sikkerhet i Europa.

EDF skal også finansiere forsvarsrelatert forskning og militært kapabilitetssamarbeid mellom EU-landene. Norge deltar i fondet som eneste tredjeland gjennom EØS-avtalen.

PERSONELL OG OPERASJONER

Hvilke oppgaver EU kan utføre, de såkalte "Petersberg-operasjonene", omfatter fredsbevarende og fredsopprettende operasjoner. CSDP består i dag av mer enn 1,5 millioner aktivt personell, fordelt på 13 overordnede programmer og institusjoner.

Siden 2003 har EU har stått for 36 internasjonale operasjoner i Europa, Afrika og Asia. De fleste av disse har vært sivile. Norge har bidratt til i alt 9 sivile og tre militære CSDP-operasjoner. De tre militære bidragene fant sted mellom 2003 og 2010.

Norge bidro i tillegg ved tre anledninger sammen med Finland og Sverige mellom 2008 og 2015 til EUs beredskapsstyrke EU Battle Groups. Styrken ble aldri deployert, og er nå nedlagt.

SAMARBEID EU OG NATO

De fleste medlemsland i EU er også medlemmer av NATO.

I henhold til Lisboa-traktaten skal NATOs beslutningsorganer ha forrang i forsvar- og sikkerhets spørsmål for de statene som er medlem av begge organisasjoner, i alt 21 av EUs medlemsland per 2022.

Etter finsk og svensk inntreden i NATO, vil EU-landene som ikke er medlem av NATO omfatte Irland, Kypros, Malta og Østerrike.

Dette skal utvides de neste årene. Gjennom EUs eget program kalt EUs Strategiske kompass, skal EU etablere seg som en større og mer omfattende internasjonal aktør.

EU og NATO har underskrevet flere felleserklæringer, hvor det gjennomgående målet er stadig tettere og mer effektiv tilknytning mellom de to organisasjonene.

Samarbeidet inkluderer blant annet:

- Operativt militært samarbeid
- Forsvar av kritisk infrastruktur
- Hindre utenlandsk manipulasjon av informasjon
- Romfart og romsikkerhet
- Kontraterror

NORSK FORSVARSSAMARBEID MED EU

Tradisjonelt sett har Norge hatt et godt samarbeid med EU på forsvarspolitik, ikke minst gjennom vårt eget medlemskap i NATO. Norge er et av landene som har tettest forsvarssamarbeid med EU av alle ikke-medlemsland.

Sikkerhet og forsvar er i utgangspunktet ikke en del av EØS-avtalen, men den norske utenriksministeren møter sin EU-motpart minst to ganger i året til formelle samtaler. Det finner også sted jevnlig møter på embetsnivå mellom forsvarsdepartementet og EUs institusjoner. Norge har siden 2006 hatt en samarbeidsavtale ("Administrative Agreement") og et omfattende samarbeid med Det europeiske forsvarsbyrå (European Defence Agency (EDA)). EDA er ansvarlig for felles kapabilitetsutvikling og forsvarsrelatert forskning i EU.

Samtidig har Norge siden 2006 vært en del av European Defence Agency. Her har vi blant annet bidratt til flere militære og sivile operasjoner i samarbeid med EU. Gjennom en nordisk innsatsstyrke har Norge vært en del av beredskapen til EUs kampstyrker, kalt EU Battle Groups.

Stortinget vedtok høsten 2020 at Norge skulle delta i det europeiske forsvarsfond (EDF) fra etableringen i 2021

Hva er EUs Strategiske Kompass?

I mars 2022 vedtok EU Det strategiske kompass. Dette er en bred politisk plattform hvis mål det er å ytterligere styrke EU-statenes sikkerhets- og forsvarspolitik innen 2030. Plattformen er strukturert rundt fire hovedpilarer:

Handle: EU skal etablere egne responsgrupper, holde egne militærøvelser på land og til sjøs, utvide militær mobilitet, og styrke CSDP.

Sikre: Videreutvikle etterretningstjenesten, styrke cybersikkerhet og cyberforsvaret i unionen, og utvikle en egen EU romstrategi for sikkerhet og forsvar.

Investere: Øke de generelle investeringene til hver stats forsvar, øke bevilgninger til utvikling og innovasjon av ny forsvarsteknologi, og gjøre seg mindre avhengig av ekstern industri.

Partnere: Styrke samarbeidet med strategiske partnere som NATO, FN, og regionale organisasjoner, øke antallet bilaterale avtaler med tredjeland, promotere til økt deltagelse i CDSP operasjoner.

Europabevegelsen

www.europabevegelsen.no

